

שם הנוהל: הצבת יצירות אמנות ויצירות לשם הנצחה בעיר תל-אביב-יפו
מס' הנוהל: 645
הנוהל תקף מיום
 (מבטל נוהל קודם מס' 645 מיום 13.12.06)

1. כללי

אגף התרבות והאמנויות בעיריית תל-אביב-יפו מרכז הצעות להצבת יצירות, ובכלל אלה יצירות לשם הנצחה ברחבי העיר כמפורט בנוהל זה.

יוזמה להצבת יצירות ברחבי העיר יכולה לבוא מאחד מאלה: האמן שיצר את היצירה; היזם שבוחר לממן את הצבת היצירה; ועדת השמות של עיריית תל-אביב-יפו, המוסמכת לאשר הנצחה; הוועדה להצבת פסלים בעיר ולשילוב אמנות בבנייה, הרשאית לפנות לאמנים בבקשה לקבל הצעות ליצירות שיוצבו בעיר; והעירייה, הבוחרת לממן הצבת יצירה מסוימת בעיר וכל גוף או מוסד אחר המעוניינים להציב יצירה ברחבי העיר, **ובכלל אלה קרן תל-אביב לפיתוח וקרן רבינוביץ'.**

הוועדה העירונית להצבת פסלים בעיר ולשילוב אמנות בבנייה מוסמכת מטעם ראש העירייה לדון ביוזמה להציב יצירת אמנות ברחבי העיר. כמו-כן אחראית הוועדה גם לייזום פרויקטים חדשים של אמנות ברחבי העיר.

בוועדה חברים עובדי עירייה ואנשי ציבור העוסקים באמנות ובאדריכלות. פעולותיה של הוועדה: היוזמה וההחלטה מתבססות על שיקולים מהיבטים של אמנות, סביבה, בטיחות, תחזוקה ומדיניות עירונית.

2. מטרות

מטרות נוהל זה הן אלה:

2.1. להדגיש את החשיבות בהצבת יצירות, ובכלל אלה יצירות לשם הנצחה, באישור בלבד.

2.2. לתאר את תהליך הגשת הבקשה להציב בעיר יצירה ובכלל זה יצירה לשם הנצחה, את הדיון בבקשה ואישורה.

3. הגדרות

- 3.1 יצירת אמנות - פסל, מזרקה-פסל, מיצב, עבודות דו-מימדיות כמו: ציור קיר, צילום או הקרנה על קיר, עבודות קרקע, הטבעות וכיוצא באלה, וגם אנדרטה, גלעד, לוח, שלט ואופנים חזותיים אחרים לשם הנצחה.
- 3.2 הצעה - כל הצעה וכל יוזמה להצבה של יצירת אמנות או יצירה להנצחה ברחבי העיר מכל מציע או יוזם, אם ההצבה זמנית ואם היא קבועה, ואם יש בצדה הכנסות ואם לאו.
- 3.3 רחבי העיר - דרך, נתיב להולכי רגל, מדרכה, כביש, מעבר, רחבה, כיכר, גן וכל מקום ציבורי אחר וכל מקום פרטי עם זיקת הנאה לציבור ששטחו גובל במרחב הציבורי.

שם הנוהל	מס' הנוהל	דף	מתוך גרס
		2	1
3.4 <u>הזזת יצירת אמנות</u>	-	העתקה או פינוי של יצירת אמנות ממקומה הקבוע למקום אחר - באופן זמני או באופן קבוע.	
3.5 <u>הוועדה להצבת פסלים בעיר - הוועדה</u>	-	ועדה שתבריה הוסמכו מטעם ראש העירייה לדון בהצעות להצבה של יצירות אמנות, ובכלל אלה יצירות לשם הנצחה ברחבי העיר.	
		יו"ר הוועדה :	
		אדריכל או אמן מתחום האמנות הפלסטית - איש ציבור(*)	
		חברים בוועדה :	
	-	מנהל אגף התרבות והאמנויות	
	-	מנהל מחלקת אמנויות	
	-	אדריכל העיר	
	-	אדריכל אגף שיפור פני העיר	
	-	אדריכל או אדריכל נוף (אדריכל עצמאי, בעל ותק של שבע שנים לפחות מסיום לימודיו, בעל ניסיון מוכח בפרויקטים תכנוניים ציבוריים)*	
	-	אמן בתחום האמנות הפלסטית (אמן עצמאי, בוגר בית ספר מקצועי, בעל ותק של לפחות חמש שנים מסיום לימודיו, הציג בתערוכות יחיד ובתערוכות קבוצתיות, בעל ניסיון במרחב הציבורי)*	
	-	אוצר, היסטוריון אמנות או מבקר אמנות (בוגר בית ספר מקצועי, עוסק באופן פעיל בתחום, בעל ותק של חמש שנים לפחות מסיום לימודיו, בעל ניסיון עבודה במרחב הציבורי)*	
		מרכז הוועדה :	
	-	עוזר לפרוייקטים המחלקה לאמנויות	
		קוורום הוועדה : יו"ר הוועדה, אדריכל העיר, מנהל מחלקת אמנויות ושני חברים נוספים שאינם עובדי עירייה.	
		(*) חברי הוועדה שהם אנשי ציבור, ימונו מחדש בידי ראש העירייה בתחילת כל קדנציה על סמך המלצה של האגף לתרבות ולאמנויות ובהתחשב בה. ההמלצה תתבסס על עמידתם של אנשי הציבור בדרישות הכתובות מעלה ועל כישורים מיוחדים וייחודים אחרים – הכול ייכתב וינומק.	
3.6 <u>מרכז ועדת הפסלים</u>	-	עוזר לפרוייקטים במחלקה לאמנויות, שהסמיכו מנהל אגף תרבות ואמנויות להיות מרכז ועדת הפסלים.	
3.7 <u>מהנדס קונסטרוקציה</u>	-	מהנדס מורשה - מטעם אמן, היזם או נציגם שאישר מינהל הנדסה.	
3.8 <u>מהנדס בטיחות</u>	-	מהנדס מורשה - מטעם האמן, היזם או נציגם או מטעם העירייה, שאישר מינהל הנדסה.	
3.9 <u>ועדת השמות וההנצחה</u>	-	ועדה שהסמיכה מועצת העירייה להחליט על ההנצחה בעיר.	

4. סמכויות ואחריות

- 4.1 ועדת הפסלים
- הוועדה המופקדת על כל תהליך עירוני הנוגע לאמנות חוצות ולשילוב אלמנטים אמנותיים בפרויקטים עירוניים. מוסמכת ליזום פרויקטים אמנותיים ברחבי העיר ולהביאם לידי ביצוע, מוסמכת לאשר בתנאים או לדחות בקשות להצבה של יצירות אמנות. על סמך שיקולים מהיבטים של אמנות, סביבה, בטיחות, תחזוקה ומדיניות עירונית ומוסמכת לקבוע אופנים להצבת יצירות אמנות ולהזותן בעת הצורך.
- 4.2 סמנכ"ל העירייה לתפעול
- יאשר סופית הצבת יצירת אמנות לתקופה מוגבלת בשדרה או בכיכר.
- 4.3 מרכז ועדת הפסלים
- אחראי לרכז בקשות להצבת יצירות אמנות. אחראי לכנס את הוועדה להצבת פסלים, להפיץ סדר יום לחברים ולסכם את הדיון. אחראי ליזום ביקורים במקומות שהציעה הוועדה להציב את היצירה כדי לבחון את התאמתם מבחינת התשתיות. אחראי להחתיים את האמן או היזם על הסכם התחייבות או חוזה בנוגע להצבת יצירת אמנות - כמפורט בנהל. אחראי לבקש לפי הצורך הצעות מחיר לביצוע עבודות שנדרשות כדי להציב את יצירות האמנות או להזיזן. אחראי לידע את הגופים העירוניים שצוינו בנהל באשר ליצירת אמנות חדשה בחוצות העיר. אחראי לעקוב אחר התקדמות העבודות שנדרשות כדי להציב יצירת אמנות. אחראי לרשום את היצירה ברשימת המצאי העירוני. אחראי להודיע לאמן על החלטה להזיז את יצירת האמנות שלו ממקומה.
- 4.4 אדריכל אגף שיפור פני העיר
- אחראי להעביר את הדרישה להציב יצירת אמנות למחלקת תיאום הנדסי כדי לקבל אישור לביצוע העבודות להצבת היצירה או להזותה.
- 4.5 ועדת השמות וההנצחה
- מוסמכת לאשר הנצחה של איש, אירוע או ערכי לאום בעיר על פי נוהל מס' 613 (אופן ההנצחה- אם הוא מבוקש בדרך של הצבת אלמנט אמנותי, ייקבע על ידי ועדת הפסלים).

5. הצעה להציב יצירת אמנות ברחבי העיר, ובכלל זה יצירה לשם הנצחה

- 5.1. הצעה להצבת יצירות אמנות ברחבי העיר, ובכלל זה הצבת יצירות לשם הנצחה, תאושר רק בידי ועדת הפסלים.
ההצעות יופנו אל מרכז ועדת הפסלים באגף לתרבות ולאמנויות.
- 5.2. מרכז ועדת הפסלים ייתן למבקש להציב יצירת אמנות דף הנחיות באשר לאופן הגשת בקשה מפורטת.
- 5.3. בקשה מפורטת להצבת יצירת אמנות תוגש למרכז ועדת הפסלים שלושה חודשים, לפחות, לפני המועד המתוכנן או המשוער להצבת יצירת האמנות.
- 5.4. מרכז ועדת הפסלים יבדוק שהבקשה כוללת את הדברים האלה:
- א. מפרט היצירה: מידות וחומרים
  - ב. מודל תלת מימדי או הדמיות מחשב של היצירה המוצעת או רישום או פרספקטיבה או כמה מן הדברים האלה
  - ג. הוראות תחזוקה
  - ד. המקום להצבת היצירה
  - ה. משך זמן הצבת היצירה: בקביעות או לתקופה מוגבלת
  - ו. פרטי האמן
  - ז. פרטי מגיש ההצעה
  - ח. תיק עבודות של האמן- הכול לפי דרישת האגף לתרבות ואמנויות.
  - ט. אישור של ועדת השמות של עיריית תל אביב-יפו על פי נוהל "הנצחה ברחבי העיר תל-אביב-יפו", נוהל מס' 613 - אם מוצע להציב יצירה לשם הנצחה, ונוסח דברי ההנצחה כפי שיקבעו ראש העירייה, יו"ר ועדת השמות, מנהל הטקס והאירועים והאמן או היזם.
- 5.4.1. מצא מרכז ועדת הפסלים כי נחוצים מסמכים נוספים או פרטים משלימים, ישלח מכתב מפורט למבקש להשלמת החסר.
- כל עוד לא הוגשה הבקשה בשלמותה, לא יעביר אותה מרכז ועדת הפסלים לדיון.

6. אישור להצבת יצירת אמנות ברחבי העיר

- 6.1. מרכז ועדת הפסלים יכנס את ועדת הפסלים בעיר ארבע פעמים בשנה לפחות.
לפי הצורך יזמין מרכז ועדת הפסלים גם נציגים אחרים הנוגעים לעניין הצבת היצירה בעיר.
- 6.2. שבוע לפחות לפני מועד ההתכנסות יעביר מרכז ועדת הפסלים לחברי הוועדה סדר יום לדיון הכולל את הפרטים האלה: פרטי האמן, פרטי מגיש ההצעה, מפרט ההצעה, המקום המוצע להצבת היצירה ומשך הזמן המבוקש להצבת היצירה.
- אם קיים חשש לניגוד עניינים מצד יו"ר הוועדה או מצד אחד או יותר מחברי ועדת הפסלים, יודיעו על כך לחברי הוועדה האחרים ויפסלו את עצמם מדיוני הוועדה בעניין הנדון.**
- 6.3. ועדת הפסלים תבחן את הצעת האמן או היזם להציב את היצירה ברחבי העיר.
בבחינתה תיתן הוועדה את הדעת **להיבט האמנותי**.
אם ראוי מההיבט האמנותי להציב את היצירה בעיר, תבחן הוועדה את ההיבטים האלה:
- א. **הסביבה** - אם היצירה משתלבת בסביבה האורבנית שתוצב בה.
  - ב. **הבטיחות** - אם עיצוב היצירה, החומרים שעשויה וחוזקם אינם מהווים סיכון מבחינת הבטיחות.
- אם הצבת היצירה במקום שביקש האמן או היזם אינה מהווה הפרעה בתנועה.
  - ג. **התחזוקה** - אם יהיה אפשר לתחזק את היצירה לאורך זמן מבחינת התקציב ומבחינה טכנית.
  - ד. **מדיניות עירונית** - אם הצבת היצירה תואמת את המדיניות העירונית בתחום זה.

- 6.4. לאחר בחינתה תחליט ועדת הפסלים אם להציב את היצירה ברחבי העיר, אם לאו. החלטתה תתקבל בהסכמה פה-אחד. באין הסכמה - ברוב דעות.
- 6.5. החליטה ועדת הפסלים לאשר את ההצעה, תאשר את מקום ההצבה המבוקש או תציע מקום או מקומות להציב את היצירה ותמנה צוות מחבריה לבחירת המקום המיטבי להצבת יצירת האמנות. בצוות יהיו אדריכל העיר או מי מטעמו ואדריכל אגף שיפור פני העיר.
- 6.5.1. אם החליטה הוועדה לאשר הצבת יצירת אמנות בשדרה או בכיכר, יפנה מרכז ועדת הפסלים לגופים שונים הכול לפי העניין, לוודא שאין מניעה להציב את היצירה במקום המבוקש ובמועד המבוקש. הגופים שיפנה אליהם הם אלה:
- לשכת סמנכ"ל העירייה לתפעול
  - מנהל מחלקת מופעים
  - מנהל הטקס והאירועים
  - אגף בתי העירייה - אם המקום המבוקש הוא בכיכר רבין.
  - מנהל בית אריאלה - אם המקום המבוקש הוא ברחבת בית אריאלה.
  - דובר העירייה
- 6.6. מרכז ועדת הפסלים יסכם את הדיון ובכלל זה גם את הנימוקים להחלטות הוועדה. את סיכום הדיון יפיץ לחברי הוועדה.
- החלטות באשר לבקשות להציב יצירות לשם הנצחה יעביר מרכז ועדת הפסלים גם למנהל הטקס והאירועים.
- 6.6.1. **אם הצבת היצירה היא בבחינת התקשרות שיש לה משמעויות כספיות, יעביר מרכז הוועדה את פרטי הבקשה לאישור ועדת ההתקשרויות העליונה, שתדון בבקשה בהתאם לנהליה.**
- 6.7. יו"ר ועדת הפסלים יודיע בכתב לאמון או ליזם על החלטת הוועדה בנוגע ליצירת האמנות. האמן רשאי לערר לפני ועדת הפסלים על החלטתה. הוועדה תדון בערעור במסגרת ישיבותיה השוטפות.
- 7. בדיקת אפשרות הצבת היצירה במקום המיועד**
- 7.1. הצוות, שמינתה ועדת הפסלים ככתוב בסעיף 6.5, יבקר בכל המקומות שהציעה הוועדה ויבחר מהם את המקום המיטבי להצבת היצירה.
- 7.2. בכל מקום ייתן הצוות את הדעת לדברים האלה:
- א. מקום היצירה וסכנת הפרעה לתנועת כלי רכב והולכי רגל.
  - ב. עומק החפירה לשם הצבת היצירה וסכנת פגיעה בתשתית.
  - ג. אם מקום ההצבה הוא בשדרה או בכיכר - אפשרות ההצבה במקום המבוקש ובמועד המבוקש.
- 7.2.1. מצא הצוות כי הצבת היצירה אינה אפשרית, יבקר במקום חלופי – מן המקומות שהסכימה בנוגע אליהם ועדת הפסלים, ויתן שם את דעתו באשר לדברים המפורטים בסעיף 7.2.
- 7.3. מצא הצוות מקום מתאים להצבת יצירת האמנות, יבצע אדריכל אגף שיפור פני העיר תיאום הנדסי לקבלת אישור להצבת הפסל במקום שמצאה ועדת הפסלים מתאים ביותר. לתיאום הנדסי יבקש מרכז הוועדה ממהנדס הקונסטרוקציה מטעם האמון להגיש לו תכנית קונסטרוקציה להצבת היצירה. את התכנית יעביר לאדריכל אגף שיפור פני העיר.
- אם המקום המתאים הוא בשדרה או בכיכר, יודיע מרכז ועדת הפסלים לסמנכ"ל העירייה לתפעול ויבקש את אישורו להצבת יצירת האמנות במקום קודם לביצוע התיאום הנדסי.**
- 7.4. אדריכל אגף שיפור פני העיר יודיע למרכז ועדת הפסלים על קבלת אישור המחלקה לתיאום הנדסי לביצוע העבודות להצבת יצירת האמנות.

7.5. אם ההצבה היא קבועה, יזמין מרכז ועדת הפסלים את האמן או מי מטעמו לחתום על חוזה להצבת היצירה בעיר. אם הבקשה להצבה אושרה בוועדת ההתקשרויות העליונה, ייחתם החוזה על ידי המורשים לחתימה, לפי נוהלי מינהל הכספים.

8. הצבת היצירה

- 8.1. לפי הצורך יבקש מרכז ועדת הפסלים הצעות מחיר לביצוע העבודות הנדרשות להצבת יצירות האמנות. הפניה לקבלת הצעות המחיר ובחירת הקבלן המבצע יהיו על פי נוהלי העירייה בעניין זה.
- 8.2. בזמן הצבת הפסל יהיו נוכחים אדריכל אגף שיפור פני העיר, מהנדס בטיחות, האמן או מי מטעמו ומרכז ועדת הפסלים.
- 8.3. עם סיום העבודות להצבת היצירה יזמין מרכז הוועדה מהנדס בטיחות לבדוק, אם הצבת היצירה תקינה, אם לאו.
- 8.4. המהנדס יגיש אישור בחתימתו בנוגע להשלמת הצבתו התקינה של הפסל ויעביר אותו למרכז ועדת הפסלים.
- 8.5. מרכז ועדת הפסלים ימסור למנהל מחלקת מתחמים ורחובות באגף שיפור פני העיר העתק של אישור מהנדס הבטיחות, לביצוע פעולות התחזוקה השוטפת.
- 8.6. סיים האמן או מי מטעמו להציב את היצירה ונתקבל אישור סופי מבחינת הבטיחות, יודיע על כך מרכז ועדת הפסלים לגופים האלה:
- א. לשכת ראש העירייה
  - ב. לשכת המנכ"ל
  - ג. הסמנכ"ל לתפעול
  - ד. מנהל אגף התרבות והאמנויות
  - ה. מנהל אגף נכסי העירייה
  - ו. מנהל אגף שיפור פני העיר
  - ז. מנהל היחידה לניהול סיכונים ולביטוח
- 8.7. מנהל היחידה לניהול סיכונים ולביטוח יבטיח את הכללת היצירה בביטוח העירוני.
- 8.8. מרכז ועדת הפסלים ירשום את היצירה ברשימת המצאי העירוני.

9. תחזוקת יצירות אמנות

- 9.1. אגף שיפור פני העיר יהיה אחראי לתחזק את היצירות שהוצבו ברחבי העיר.
- 9.2. באופן שוטף תעביר המחלקה לאמנויות לאגף שיפור פני העיר בקשות לבדיקת מצבן של יצירות אמנות.
- 9.3. באופן שוטף, לפי תכניות עבודה מאושרות, יערוך אגף שיפור פני העיר ביקורות באשר לבטיחות של יצירות האמנות והצורך בתחזוקה.
- 9.4. מצא אגף שיפור פני העיר כי נדרשת עבודה לתיקון ליקויי בטיחות או לתחזוקה, יודיע על כך בכתב למחלקה לאמנויות.
- 9.5. המחלקה לאמנויות תודיע לאמן על ממצאי אגף שיפור פני העיר. על פי בחירתו של האמן יבוצעו התיקונים על ידי קבלן מטעם האמן או על ידי קבלן מטעם העירייה. חשבון ההוצאות יוגש לאגף שיפור פני העיר.

10. הזזת יצירת אמנות

- 10.1. קיים צורך להזיז יצירת אמנות ממקומה, אם לשם ביצוע עבודות תשתית ואם לפרוייקט אחר, יעביר אגף שיפור פני העיר לאגף התרבות והאמנויות את הפרטים האלה:
- המועד הנדרש להזזת היצירה.
  - הסיבה להחלטה על הזזת היצירה.
  - משך הזמן הנדרש לאחסנת היצירה.
- 10.2. מרכז הוועדה יכנס את הוועדה לדון בצורך להזיז את יצירת האמנות.
- 10.3. הוועדה תדון ותחליט אם להציב את היצירה במקום אחר אם לאו, באופן זמני או קבוע או לאחסן אותה עד גמר הפרוייקט.
- 10.4. מרכז הוועדה יכתוב את החלטות הוועדה בפרוטוקול ויעביר אותן לידיעת אגף שיפור פני העיר ולידיעת האמן.
- 10.5. אגף שיפור פני העיר יפעל להזזת היצירה למקום שהחליטה ועדת הפסלים בשיתוף עם האמן ובהתייעצות עם המחלקה לאמנויות; אם החליטה ועדת הפסלים להציב את היצירה במקום אחר תיבדק אפשרות הצבת היצירה במקום ותבוצע ההצבה כאמור בסעיפים 8 ו-9 בנוהל זה.